

När var Europas forntid?

Ofta brukar forntiden användas synonymt med förhistorisk tid. Men det finns flera sätt att tidsmässigt bestämma forntiden, både när den började och när den slutade. En del menar att den europeiska forntiden inleddes för omkring 40 000 år sedan då Homo sapiens koloniserat Europa, andra att den började omkring 10 000 f.v.t i samband med jordbruksrevolutionen. Forntiden är en epok och för dessa kan olika tidsgränser sättas, allt efter vad historiker tycker är det mest avgörande eller kännetecknande.

Mycket vanligt i västerländsk historieskrivning är också att **forntiden** sägs omfatta tiden 3000 f.v.t – 750 f.v.t (då antiken tar vid; se nästa kapitel). Denna epok syftar då på kulturer i det västra medelhavsområdet, där omkring 3200 f.v.t. skriftspråk uppstått i Mesopotamien och Egypten. Eftersom dessa så kallade flodkulturer starkt påverkade grekerna i det sydvästra hörnet av Europa brukar historiker också tala om detta som en första europeisk epok. De skriftliga källorna var visserligen under hela denna tid få och bristfälliga vilket gör att man bör benämna den som en 'tidighistorisk' epok.

Grekerna, som vid denna tid till stor del också bodde i det som kallas Mindre Asien (idag västra Turkiet) påverkades av upptäckter inom matematik, astronomi och medicin som gjorts i Mesopotamien och Egypten. De tog över och utvecklade alfabetet från fenicierna, ett sjöfararfolk som bodde ungefär vid dagens Libanon. Via hettiterna, ett annat folkslag i Mindre Asien lärde sig grekerna smälta järn, en revolutionerande händelse i historien. På ön Kreta i Medelhavet uppstod den första europeiska högkulturen, den *minoiska* omkring 2000 f.v.t. Där skapades ett skriftspråk (omkring 1650 f.v.t.) som dock inte gått att tyda. Också på det grekiska fastlandet skapades ett skriftspråk i den *mykenska* kulturen (1400–1200 f.v.t) Inte heller detta har dock kunnat ge så mycket upplysningar om den historiska utvecklingen.

Från Fenicien kom också, enligt sagan, den grekiska guden Zeus, förklädd till en tjur. Han ska ha simmat till Kreta med prinsessan 'Europa' på sin rygg. Hon fördes sedan vidare till det grekiska fastlandet. Detta är en myt men som alla myter vill den peka på något väsentligt, nämligen att rötterna till Europas kulturhistoria står att finna i Orienten.

Enligt den här tidsindelningen bildar antiken en särskild europeisk historisk epok, enligt andra låter man antiken ingå i forntiden. Ibland används också uttrycket 'den orientaliska antiken' för att beteckna Mesopotamien, Egypten m fl områden på andra sidan Medelhavet.

Denna utredning av begreppet forntiden kan vara på sin plats då den rådande kursplanen från 2011 betonar problematiseringen av historiska epoker. En undersökning av hur denna epok förklaras i de stora läroboksförlagens böcker ger ett ganska nedslående intryck. Ofta nämns överhuvudtaget inte forntiden och ingenstans, vad jag kan se, problematiseras den.